

Oponentský posudek na habilitační práci

JUDr. Františka Vavery, Ph.D.

na téma

„Kriminalistické aspekty v trestním právu“

Dekretem předsedy Vědecké rady Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy ze dne 5. 11. 2013 jsem byl jmenován oponentem habilitační práce JUDr. Františka Vavery, Ph.D. na téma „*Kriminalistické aspekty v trestním právu*“ v habilitačním řízení pro obor 3. 4. 7. – trestní právo.

Jak název práce indikuje, jejím obsahem by měl být především vzájemný vztah trestního práva a kriminalistiky a jejich vzájemné ovlivňování. Ke vztahu trestního práva a kriminalistiky se vyslovil již Hans Gross, který je právem považován za zakladatele „evropské“ kriminalistiky. V předmluvě čtvrtého vydání Příručky pro vyšetřující soudce jako systému kriminalistiky (Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik) v roce 1904 považoval kriminalistiku (a také kriminologii) za učení vycházející z nauky trestního práva. Pro popis jejich vzájemného vztahu používal slovního obratu „pomocné vědy trestního práva“ (die strafrechtlichen Hilfswissenschaften). Ani v dnešní době, kdy je kriminalistika považována za samostatný vědní obor, by neměla existence kriminalistiky bez trestního práva své opodstatnění. Předmětem zájmu kriminalistiky i trestního práva je kriminalita. Trestní právo hmotné vytváří náplň tohoto pojmu tím, že stanoví, co je trestným činem. Trestní právo procesní právně reglementuje postup orgánů činných v trestním řízení při odhalování trestného činu a jeho pachatele. Kriminalistika svým dílem přispívá k tomu, aby vůbec k odhalení a odsouzení pachatele mohlo dojít. Zatímco kriminalistika používá technické, taktické a metodické postupy, trestní právo používá právně normativní postupy. Toho si je habilitant velmi dobře vědom, což na více místech práce opakovaně akcentuje.

Habilitační práce byla předložena v podobě publikované monografie, která čítá celkem 160 číslovaných stran. Obsahově ji tvoří vedle úvodní kapitoly o metodologii a vedle závěru celkem 4 kapitoly. Členění kapitol je systematické a logické.

V první kapitole se habilitant zabývá pojmoslovím, systémem kriminalistiky a základními pilíři vývoje. V této kapitole také prezentuje názory jiných autorů na dějinné etapy kriminalistiky, jak z hlediska historie české, tak i světové kriminalistiky. Sám považuje členění těchto autorů za optimální. V kontrastu k tomu však dodávám, že členění těchto autorů nepřevzal důsledně, ale modifikoval je, jak je patrné z kapitol následujících, tedy z kapitoly druhé s názvem „Obecný historický vývoj kriminalistiky“ a třetí pojmenované „Vývoj československé kriminalistiky“.

Druhá a třetí (historizující) kapitoly jsou přitom nejrozsáhlejšími pasážemi celé práce (str. 22 až 112). Velmi zevrubně jsou charakterizovány jednotlivé osobnosti světové a české kriminalistiky. Zhusta jsou citována stěžejní díla dané doby (viz např. Beccariovo dílo „O zločinech a trestech“). Je proto vhodné si položit otázku, zdali je pro téma práce přínosné či dokonce nezbytné takto detailně pojaté historické souvislosti. Domnívám se, že habilitant nepochybil. Právě na historickém vývoji je nejlépe zřetelné, jaký má pro kriminalistiku význam trestní právo a naopak. Určitým nedostatkem (nebo kladem?) práce je opakované vykreslování charakteristik některých osobností na vícero místech (např. E. F. Vidocqa – srov. str. 15, 28; obdobně H. Grosse). Oceňuji též exkurs do vývoje kriminalistiky ve vybraných zemích jako je USA, Rusko a Velká Británie.

Tématu práce nejvíce odpovídá kapitola třetí, v níž je dobře ilustrován vztah kriminalistiky a trestního práva procesního. Na příkladu jednotlivých trestních řádů (od r. 1873) je demonstrováno, jak dochází ke vzájemné interakci kriminalistiky a trestního práva. Habilitant tak činí především poukazem na „prostředky průvodní“ (dnes bychom použili spíše termín „důkazní prostředky“) jako jsou výslechy osob, ohledání, znalecké zkoumání a též některé zajišťovací prostředky. Poněkud kriticky se lze postavit k rozsáhlým citacím trestněprocesních předpisů a vůbec práci zatěžujícím přepisům celé struktury jednotlivých trestních řádů.

Za zásadní považuji kapitolu čtvrtou o vztahu kriminalistiky a trestního práva v současnosti. Habilitant považoval za nutné popsat vztah kriminalistiky a trestního práva v kontextu s učením o kriminalistické vědě, o úvodu do kriminalistiky, vztaženo k učení o páchání trestného činu. Způsob, kterým se toho habilitant zhostil, může být diskutabilní, závěry však učinil podle mého názoru zcela správné. Např. vztah trestního práva procesního ke kriminalistice vystihl takto: „Procesní normy především uspořádají takové metody vyšetřování a odhalování trestných činů, které obsahují určující složku, jelikož zasahují do lidských práv a svobod.“ V návaznosti na uvedené je poukázáno na skutečnost, že některé kriminalistické metody byly v dalším legislativním vývoji převzaty do trestního řádu (viz tato ustanovení v českém trestním řádu: § 104a – konfrontace, § 104b – rekognice, § 104c – vyšetřovací pokus, § 104d – rekonstrukce a § 104c – prověrka na místě). Celkově pak sdílím výstižné vyjádření vztahu kriminalistiky a trestního práva: „Kriminalistika napomáhá k uplatnění právních norem do života. Trvání kriminalistiky bez práva by bylo nemožné, naopak provedení trestněprávních norem bez aplikace kriminalistických poznatků by nebylo tak úspěšné.“ Závěr, možná až příliš stručný, je koncentrovaným shrnutím nejdůležitějších poznatků a též predikcí dalšího vývoje.

Lze shrnout, že po obsahové stránce má předložená habilitační práce spíše deskriptivní charakter, převládá historická a komparativní metoda výkladu. Ač název práce vyzdvihuje kriminalistické aspekty v trestním právu, po přečtení bych spíše klonil k tomu, že jde o trestněprávní aspekty v kriminalistice. Sumarizace závěrů o vztahu trestního práva a kriminalistiky je vypracována v úsporné a koncentrované podobě. Habilitant přitom vyšel z velmi širokého okruhu pramenů (jen literatura čítá cca 300 titulů) naší i zahraniční provenience (literatura psaná jazykem anglickým, německým, polským, italským, ruským), které správně a v potřebném rozsahu cituje. Poznámkový aparát využívá nejen k odkazům na prameny, ale též ke komentování. Zpracování tématu je pěkné a čtivé. Zrcadlí dosavadní profesní zájem autora o historii kriminalistiky, která však skýtá dobrý základ pro bilancování vztahu trestního práva a kriminalistiky.

Po formální stránce lze snad vytknout jen opomíjení aktuální literatury a citaci starších vydání učebnic (např. CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., MANDÁK, V., MATULA, V., PÚRY, F., RŮŽEK, A., ŠTĚPÁN, J., ŽILA, J. Trestní právo procesní. 2. podstatně přepracované a aktualizované vydání. Praha : Linde, 2002, 757 s. ISBN 80-7201-374-2), i když pro to nebyl mnohdy věcný důvod. Naopak, velmi záslužné je doplnění monografie o ilustrace, fotografie, tabulky.

V obhajobě habilitační práce by mohl habilitant stručně odpovědět na dvě otázky:

- 1) Jakým způsobem ovlivňuje kriminalistika trestní právo?
- 2) Z jakého důvodu jsou některé kriminalistické metody a techniky normovány přímo v trestním řádu?

Závěrem posudku po zhodnocení obsahové a formální stránky předložené habilitační práce konstatuji, že splňuje všechny požadavky pro tento druh kvalifikační práce a považuji ji za způsobilou, tedy doporučuji ji, k ústní obhajobě. V závislosti na výsledku habilitačního řízení doporučuji, aby byl JUDr. Františku Vaverovi, Ph.D. udělen vědecko-pedagogický titul docent.

V Praze dne 28. prosince 2013

doc. JUDr. Tomáš Řivna, Ph.D.